

FIS-STEPS -verkostohanke – kohti yhtenäisempää vieraskielistä opetusta

Miika Katajamäki

Artikkeli esittelee Suomen vieraskielisen opetuksen kehittämishanketta FIS-STEPS (Finnish International Schools – Sharing Tools for English Public Schools), joka on Opetushallituksen rahoittama valtakunnallinen verkostohanke. Hankkeessa on viisi toimijaa ja se pyrkii kehittämään suomalaista englanninkielistä ja kaksikielistä opetusta sekä yhtenäistämään kirjavan CLIL-kentän käytäntöjä, termistöä ja materiaaleja.

Miksi verkosto on olemassa?

FIS-STEPS -projekti käynnistyi tarpeesta saada vieraskieliselle ja erityisesti englanninkieliselle opetukselle yhtenäiset käytänteet ja yhteiset periaatteet. Tätä tavoitetta edistetään jakamalla hyviä ajatuksia, materiaaleja ja toimintoja. Kimmokkeena hankkeen aloittamiselle oli suomalaisen CLIL-opetuksen hajanaisuus, joka todettiin Jyväskylän yliopiston Soveltavan kielentutkimuksen keskuksen tekemässä, kotimaisten kielten kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen tilannetta kuntatasolla kartoittaneessa selvityksessä vuonna 2011. Selvityksen mukaan ”[k]ielikylpytoimintaa ja vieraskielistä opetusta [on] tarpeen seurata (ja jopa koordinoita) valtakunnallisesti: [päämääränä] koulutuksellisen tasa-arvon toteutuminen (opetuksen saatavuus, nimikkeiden läpinäkyvyys).” (Kangasvieri, Miettinen, Palviainen, Saariainen & Ala-Vähälä 2011). Vieraskielisen opetuksen tilanne on koettu sikäli hankalaksi, että tarve lisääntyy koko ajan, mutta opetuksen muodot ja sisällöt ovat monenkirjavia.

Vieraskielisen opetuksen lisääntyvä tarve on seurausta Suomen kansainvälistymisestä ja ulkomaalaisten työntekijöiden ja opiskelijoiden lisääntyvästä määrästä yliopistoissa ja esimerkiksi kansainvälisissä teknologiayrityksissä. Lisäksi vieraskielisen opetuksen lisääntyvä suosio ja kysyntä myös suomalaisten perheiden keskuudessa niin ikään lisäävät opetuksen tarvetta. Kansainvälistyvässä Suomessa ja pienenevässä maailmassa liikkuvuus lisääntyy koko ajan ja sen myötä erityisesti englanninkielinen koulutus on koettu hyödylliseksi. Suomalaista koulutusta myös arvostetaan maailmalla erittäin korkealle, ja suomalaisen perusopetuksen mukainen englanninkielinen koulutus on hyvää kansainvälistä pääomaa lapsille tulevaisuudessa. Näistä syistä hankkeen tavoite, englanninkielisen peruskoulutuksen kehittäminen, on erittäin tärkeää sekä sisällöllisesti että pedagogisesti.

Verkostohanke käynnistyi heinäkuussa 2011 ja tällä hetkellä siitä on menossa kolmas vaihe (FIS-STEPS 3), joka päättyy joulukuussa 2014. Hanketta koordinoi Tampereen kaupungin perusopetus, jonka lisäksi mukana ovat Espoon kaupunki, Kuopion kaupunki, Vantaan kaupunki ja Turun kansainvälinen koulu. Hankkeessa

toimivat kaupungit ja koulut ylläpitävät kansallista yhteistyöverkosta, jonka avulla pyritään yhtenäistämään Suomen suurten kaupunkien englanninkielisten koulupolkujen toimintatapoja ja varmistetaan opetuksen korkea taso.

Verkoston tavoitteet ja aikaansaannokset

FIS-STEPS -verkostohankkeen päätavoitteena on siis kehittää suomalaista englanninkielistä opetusta yhtenäistämällä moninaisia käytäntöjä, jakamalla opetusmateriaalia ja opetuskäytänteitä sekä kehittämällä arviointia. Jotta verkosto saavuttaisi päätavoitteensa, on sen vakiinnutettava ja vahvistettava valtakunnallista yhteistyötä, sillä vain yhteistyötä lisäämällä CLIL-opetuksen käytäntöjä, opetusta ja toimintamalleja voidaan yhtenäistää. Tätä tavoitetta on mahdollista tukea myös verkostoa laajentamalla. FIS-STEPS -verkoston luoman sähköisen alustan (fissteps.wordpress.com) kehittäminen on tärkeä askel toiminnan ja tiedon levittämisessä. Sähköisen alustan tarkoitus on yksinkertaistaa ja helpottaa paitsi hanketoimijoiden myös muiden CLIL-opetuksessa työskentelevien ammattilaisten ja alan asiantuntijoiden materiaalien, tutkimusten ja käytäntöjen jakamista. Lisäksi sen kautta tiedotetaan hankkeen ajankohtaisista asioista.

Verkoston keskeisenä tavoitteena on lisäksi osallistua aktiivisesti kansallisen vieraskielisen opetuksen opetussuunnitelman perusteiden laadintaan. Tarkoituksena on, että opetussuunnitelma tukee englanninkielisen koulutuksen oppilaiden siirtymää opinpolun eri vaiheissa sekä Suomessa että kansainvälisesti. Verkoston pyrkimyksenä on kehittää CLIL-koulun ja kansalliseen opetussuunnitelmaan perustuvan kansainvälisen koulun mallia sekä laatia paikkakunta- ja koulukohtaisten opetussuunnitelmien kansainvälisiä osuuksia.

FIS-STEPS:n tärkeänä päämääränä on tasa-arvoistaa CLIL-oppilaiden koulutusta ja arviointia kansallisesti. Hanke pyrkii vakiinnuttamaan toimivat käytänteet englanninkielisen koulupolun nivelvaiheisiin, ja siitä syystä onkin hyvin tärkeää luoda arviointiin ja myös muuhun koulutuksen osa-alueisiin valtakunnallisesti yhtenäiset välineet. Tämän tavoitteen edistämiseksi verkosto on laatinut todistusliitteen CLIL-opetukseen osallistuneiden oppilaiden englannin kielen taidosta jaettavaksi 6. luokan lukuvuosi-arvioinnin ja 9. luokan päättöarvioinnin yhteydessä sekä oppilaan siirtyessä muualle kesken opintojen. Yleisemmällä tasolla englanninkielisen koulutuksen käytäntöjen yhtenäistäminen ja edellä mainittu kansalliseen opetussuunnitelmaan vaikuttaminen vähentävät koulutuksellista eriarvoisuutta eri CLIL-koulujen välillä.

Englanninkieliseen opetusmateriaaliin perehtyminen sekä sen kartoittaminen ja laatiminen ovat tärkeä osa CLIL-opetusta ja edelleen FIS-STEPS -verkoston toimintaa. Englanninkielisen materiaalin hankkiminen on haaste kouluille, suurelta osin sen vuoksi, että Suomessa julkaistua englanninkielistä materiaalia on saatavilla hyvin vähän ja sitä on tilattava ulkomailta. Tästä syntyy myös lisäkustannuksia kouluille ja kaupungeille. Verkoston tavoitteena on ollut materiaalitarpeiden kartoittamisen lisäksi myös kehittää ja jakaa opetusmateriaalia, jotta materiaalien käyttö ja saatavuus helpottuisi. Oppimateriaalin ohella hyväksi havaittujen kirjallisten toimintatapojen ja käytänteiden kääntäminen englannin kielelle yhtenäistää laajaa kenttää ja helpottaa CLIL-opetuksen arkea.

Muita käytännön toimia ajatusten ja toimintatapojen jakamiseksi ovat mm. benchmarking-vierailut eri CLIL-kouluihin, opettajien täydennyskoulutus, oppilashuoltoryhmien ja oppilaskuntien yhteistyö sekä työseminaarit. Työseminaarien teemaryhmätyöskentelyn kautta (kansainvälisyyskasvatus, materiaalit, englannin kieli ja arviointi, suomi toisena kielenä) jaetaan käytänteitä ja kehitetään uusia ideoita ja konkreettisia tuotoksia. Näillä keinoilla pyritään levittämään toimintatapoja ja saamaan uusia näkökulmia työhön.

Syntyperäiset englanninkieliset opettajat ovat vieraskielisessä opetuksessa tärkeä voimavara ja FIS-STEPS -verkosto pyrkii ottamaan huomioon natiiviopettajien näkökulman suomalaisen peruskoulun

opetussuunnitelman mukaisessa englanninkielisessä opetuksessa. Suomalaiseen koulutusjärjestelmään, opetussuunnitelmaan ja arviointikäytänteisiin perehtymisen tueksi verkosto kehittää materiaalipakettia, jonka tarkoituksena on lisätä aloittavien natiiviopettajien tietämystä suomalaisesta koulusta. Tällä hanke pyrkii lisäämään opettajien ammattitaitoa ja tasa-arvoistamaan englanninkielistä opetusta Suomessa.

Tulevaisuudennäkymät ja toiminnan jatko

FIS-STEPS:n tärkein päämäärä on ollut vakiinnuttaa ja laajentaa verkosto osaksi suomalaista CLIL-opetuksen kenttää. FIS-STEPS on onnistunut tämän tavoitteen saavuttamisessa, ja hankkeeseen osallistuvat koulut ja opettajat ovat kokeneet yhteistyön ja keskustelumahdollisuuden hyväksi ja hyödylliseksi. Verkoston toimijat tapaavat toisiaan säännöllisesti. Pedagogisten menetelmien jakaminen ja materiaalien kehittäminen jatkuu hankkeen päätyttyä. FIS-STEPS -yhteistyö toimii ja on saanut osakseen kiinnostusta myös muista kuin verkoston kunnista. Edellä mainitun sähköisen alustan myötä verkostoon kuulumattomien koulujen ja kuntien on mahdollista saada ideoita ja vinkkejä sekä myös jakaa omiaan eteenpäin.

FIS-STEPS -verkostohanke pyrkii tuottamaan Suomen kouluihin parempaa ja yhtenäisempää vieraskielistä opetusta. Hanke kartoittaa ja luo välineistöä, jolla tämän kiistatta kunnianhimoisen ja haastavan tavoitteen saavuttaminen on mahdollista. Verkoston alkuperäinen johtoajatus käytänteiden ja toimintamallien jakamisesta sekä merkittävä työ opetussuunnitelman parissa luo edellytykset kehittyvälle ja yhtenäisemmälle CLIL-opetukselle eri puolilla Suomea. FIS-STEPS -verkostossa on myönteinen henki ajaa asioita eteenpäin ja edistää vieraskielistä opetusta Suomessa.

Kirjoittaja työskentelee Tampereen kansainvälisen koulun koordinaattorina ja on mukana FIS-STEPS -hankkeen ohjaus- ja projektiryhmissä. Yhdeksän henkilön ohjausryhmä ohjaa hankkeen edistymistä ja 12 hengen projektiryhmä vastaa käytännön työstä.

Lähteet

Kangasvieri, T., Miettinen, E., Palviainen, H., Saarinen, T. & Ala-Vähälä, T. 2011: *Selvitys kotimaisten kielten kielikylpyopetuksen ja vieraskielisen opetuksen tilanteesta Suomessa: kuntatason tarkastelu*. Jyväskylän yliopisto: Soveltavan kielentutkimuksen keskus.